

УДК 658.7

Вівчар О.І. - аспірант

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

Солодка Г.П.- спеціаліст 1-ї категорії

Відділ культури і туризму Тербовлянської райдержадміністрації

ВІДРОДЖЕННЯ ДЕПРЕСИВНИЙХ РАЙОНІВ НА ОСНОВІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

A REVIVAL OF DEPRESIVNIYKH OF DISTRICTS IS ON BASIS OF DEVELOPMENT OF TOURIST INDUSTRY

Vivchar O, Solodka G.

Розглянуті актуальні питання удосконалення розвитку депресивних районів на прикладі Тербовлянського району, що допоможе підвищити функціонування туристичної галузі, які стануть тим ключовим чинником, що забезпечить конкурентну перевагу та тривалу інвестиційну привабливість регіону. Виділено основні проблеми туризму та сформовані стратегічні цілі удосконалення туристичної галузі Тернопільщини.

The actual questions of improvement of development of the depressed districts are considered on the example of Terebovlyan of district, which will help to promote functionings of tourist industry, which will become a that key factor which will provide a competitive edge and protracted investment attractiveness of region. The basic problems of tourism are selected and the strategic whole improvements of tourist industry of Ternopil' are formed.

Існуючий в Україні потенціал історико-культурних, інтелектуальних та природних ресурсів відкриває широкі перспективи розвитку туристичної галузі, оскільки цей бізнес є надзвичайно прибутковим і важливим для стратегічного розвитку держави.

Природні, рекреаційні та культурні ресурси є досить потужним ресурсом малих історичних міст України. Разом з тим, слід зазначити, що наявність значної кількості рекреаційно-туристичних ресурсів автоматично не приводить до інтенсивного розвитку туристичного бізнесу регіону. Важливу роль в цьому процесі відіграє розвиток системи послуг на основі розбудови інфраструктури туризму. Визначальною складовою цієї структури безумовно є індустрія засобів розміщення. Немає розміщення (ночівлі) – немає туризму. Це непорушна аксіома підприємницької діяльності у туристичній сфері. Засоби розміщення складають основу економіки туристичного регіону, визначають його туристичний потенціал.

Тербовлянський район, як і вся Тернопільщина перебуває на початковому етапі створення сучасної туристичної інфраструктури. Він відноситься до числа тих регіонів, де рекреаційні ресурси, створені природою і людиною, є достатньо привабливими. Район має вигідне геополітичне положення та володіє значним туристично-рекреаційним потенціалом: сприятливими кліматичними умовами, рівнинними і передгірськими ландшафтами, багатством флори і фауни, наявністю лікувальних ресурсів, розвинутою мережею транспортного сполучення, великою кількістю історичних пам'яток культури та архітектури.

Це один з екологічно найчистіших в Україні районів. По території району проходить залізниця Тернопіль – Чернівці, автодорога державного значення Мамалига - Луцьк – Чернівці – Доманове та інші автодороги місцевого значення. Відстань від райцентру до Тернополя – шосейною дорогою – 32 км, залізницею – 36 км.

Теребовлянський район знаходиться в західній частині Правобережного лісостепу. Рельєф району мальовничий, характеризується невеликими підвищеннями, пагорбами, впадинами, широкими долинами річок. По території району протікають річки Стрипа, Серет, Гніздна, велика кількість потічків, які живлять чисельні мальовничі ставки, багаті на рибу.

Різноманітний рослинний і тваринний світ Теребовлянщини. В районі є два заказники, один з яких державного значення, 14 ботанічних пам'яток природи місцевого значення. Всього на території району 102 пам'ятки архітектури (з них 43 пам'ятки в м. Теребовлі) із яких 18 загальнодержавного значення, і 22 пам'ятки археології. Найвідомішими історико-архітектурними пам'ятками Теребовлянщини є: руїни Теребовлянського (XIV ст.), Микулинецького (XVI ст.) та Долинського (XVII ст.) замків, Микулинецький палац.

В с. Конопківка знаходиться джерело сірководневої води, на основі лікувальних властивостей якої працює відомий в Україні санаторій "Медобори" і обласна водогрязелікарня в смт. Микулинці. Родовища сірководневої води знаходяться також поблизу с. Сороцьке, де джерелом виходять на поверхню.

В Теребовлянському районі діють історико-краєзнавчий музеї (м. Теребовля), меморіальний комплекс Патріарха УГКЦ Й. Сліпого (с. Заздрість).

До культурно-історичних ресурсів району належать і культові споруди: дерев'яні церкви (XVI-XVIII ст.), церкви, костели, монастирі у Микулинцях, Теребовлі, селах Довге, Деренівка, Млиниська, Гниловоди. Однак значна кількість об'єктів потребує негайної реставрації або хоча б збереження, що є однією з причин невеликої відвідуваності туристами.

Вражаючим є релігійно-паломницький ресурс краю. У с. Зарваниця знаходиться Марійський духовний комплекс - головна святиня греко-католиків.

На території району проводять різноманітні археологічні розкопки трипільської культури, давньоруських городищ (IX - XIII ст.) тощо.

Враховуючи наявні природно-рекреаційні та історико-культурні ресурси району, пріоритетними напрямками розвитку туризму визначено: культурно-пізнавальний, екологічний (зелений), лікувально-оздоровчий, релігійний. Окрім того, необхідно розвивати тематичний (подієвий - фестивалі, рольові та історичні ігри з використанням замків, руїн) і діловий туризм. Значні культурно-історичні ресурси району (замки, палаци тощо), будучи місцем проведення фестивалів, рольових історичних ігор, екскурсійних турів, сприяють розвитку культурно-пізнавального і подієвого видів туризму. Найбільш стабільним, тобто таким, що постійно розвиватиметься, незалежно від природних умов і політико-економічної кон'юнктури, є релігійний (паломницький) туризм, в тому числі ностальгійний. Мова йде про повернення до праху предків, витоків історії, свого родоводу.

Важливою умовою для розвитку ділового туризму є наявність конференц-сервісу, перш за все в готелях, а в перспективі у старовинних замках та палацах. В даному випадку огляд туристичних атракцій є не метою подорожі, а додатковим її елементом.

З самого початку відпочинок у сільській місцевості отримав в Україні назву "сільський зелений туризм". В умовах Теребовлянщини саме гостинні садиби можуть стати основною складовою туристичної інфраструктури. Розміщені поблизу туристичних об'єктів вони полегшать доступ туристів до туристичних ресурсів району. Додатковими позитивними факторами в поєднанні туристично-рекреаційним потенціалом є низький рівень урбанізації, сприятлива екологічна ситуація та збереженість унікальних традицій та фольклору

Проблема економічного підйому області, соціальної стабільності може бути вирішена через питання розвитку малих історичних міст, які мають стати опорними центрами територіально-господарської структури області, осередками створення та поширення інновацій, що привертатимуть увагу інвесторів.

У Теробовлянському районі проблеми внутрішнього та в'їзного туризму тісно переплітаються з проблемами соціально-економічного розвитку краю. Це пов'язано не лише з неефективністю використання культурно-історичних та природно-рекреаційних ресурсів, а й з іншими сферами господарювання, від яких залежить становлення туризму.

Першочерговими факторами, які стримують розвиток туризму в області, є:

- недостатнє нормативно-правове забезпечення розвитку туристично-рекреаційної діяльності в Україні та регіоні;
- неефективність використання законодавчої бази органами місцевого самоврядування (відсутність дієвих механізмів впровадження законів), зокрема, неврегульованість ведення туристичної діяльності на рівні міста через відсутність нормативно-правових документів типу положення про ведення туристичної діяльності (екскурсійної та ін.), а також місцевих програм розвитку туризму (чи окремих видів туризму);
- брак бачення місцевою владою та громадськістю перспектив розвитку малих міст області як туристичних центрів та розуміння, що туризм спроможний стати провідною галуззю місцевої економіки, а тому - відсутність взаємодії органів виконавчої влади та органів самоврядування щодо забезпечення розвитку туризму і рекреації у регіоні;
- відсутність ділового партнерства влади, бізнесу і громади.

Саме ці вище перераховані фактори є головними причинами існування в регіоні таких проблем [5, с.330]:

- відсутність механізму та технології ефективного використання туристично-рекреаційного потенціалу регіону, що призводить до занепаду багатьох об'єктів культурної спадщини та пам'яток природи і стримує розвиток туризму;
- невпорядкованість об'єктів туристичної зацікавленості і відсутність дієвих програм їх збереження та пристосування для потреб туристів;
- недостатня кількість об'єктів туристичної інфраструктури, передусім закладів проживання (турбази, комплекси, санаторії, готелі, хостели), харчування (кафе, заклади швидкого харчування, ресторани), туристично-інформаційних центрів, пунктів та їх невідповідність міжнародним стандартам (відсутність сучасної туристичної інфраструктури);
- існуюча туристична інфраструктура не об'єднана в єдиний комплекс і не націлена на розроблення туристичного продукту;
- відсутність дієвої маркетингової стратегії розвитку туристичної інфраструктури;
- незадовільний стан доріг та комунікацій, відсутність під'їздів до багатьох популярних туристських об'єктів;
- відсутність дорожніх знаків про розташування конкретних туристичних об'єктів;
- недостатня ефективність діяльності відповідних структур щодо забезпечення екологічної безпеки міст та регіонів.

На сучасному етапі розвитку туризму необхідно: визначити групи споживачів на ринку туристичних послуг, а також потрібно скоординувати зусилля місцевих органів влади та приватних структур. Слід зацікавити туристичний бізнес, запевнити його, що ця сфера буде прибутковою, дати певні гарантії підтримки, і тоді реклама регіону та його потенціал буде здійснюватись ефективно. Щоб досягти цієї мети існує три основні стратегічні цілі [4]:

1. Утворення систем реклами та інформаційної бази про район:
 - налагодження системи внутрішньої промоції району;
 - налагодження системи зовнішньої промоції району;
 - створення системи регуляторної підтримки туризму;
 - створення системи контролю за наданням туристичних послуг;
2. Створення планомірної системи відновлення і удосконалення історико - архітектурного та рекреаційного середовища.
 - забезпечити належний санітарний та екологічний стан головним туристичним центрам району;
 - провести ремонтні роботи та консервацію мурів замку міста Тереховля;
 - вкладення інвестиції в розвиток релігійного туризму.
3. Системне покращення туристичної та соціально-побутової інфраструктури:
 - розвиток і систематизація масових заходів;
 - започаткування індустрій розваг;
 - облаштування в м. Тереховля автомобільної стоянки;
 - створення умов для функціонування зеленого туризму;
 - вдосконалення системи підготовки кадрів.

Основними напрямками забезпечення активізації діяльності та комплексного розвитку малих міст, що мають значний природний та історико-культурний потенціал, є розвиток туристичних функцій із збереженням і ефективним використанням об'єктів культурної спадщини, захист довкілля, обмеження господарської діяльності у таких містах.

Підвищення ефективності використання туристичних ресурсів тісно пов'язане з паралельною розбудовою туристичної інфраструктури. Тому першочерговою у цьому ряду є проблема створення передумов для залучення майна та людських ресурсів до реалізації розвитку туризму у малих історичних містах, що є основним завданням органів державної і місцевої влади.

Основними заходами з підвищення ефективності використання природно-рекреаційних та історико-культурних ресурсів з використанням інноваційного підходу є [5, с.331]:

- формування нормативно-правової бази щодо розвитку туризму на місцевому рівні;
- проведення моніторингу місцевих туристичних ресурсів і об'єктів туристичної інфраструктури, визначення рівня та можливих перспектив їх використання;
- визначення найбільш значущих з точки зору туристичної та рекреаційної привабливості об'єктів та створення конкурентноспроможних туристичних продуктів;
- дослідження наявності інновацій туристичної інфраструктури в зоні перспективних об'єктів туристичних відвідувань;
- вдосконалення діючих та розробка нових туристичних та екскурсійних маршрутів, в першу чергу малими містами та їх околицями, таким чином повністю розкриваючи історико-культурний, архітектурний та природно-рекреаційний потенціал краю;
- відродження та підтримка розвитку народних промислів і ремесел шляхом сприяння розвитку малого і середнього підприємництва;
- розвиток індустрії розваг (аквапарків, кегельбанів, культурно-розважальних комплексів тощо);
- розбудова та модернізація туристичної інфраструктури, її об'єднання в єдиний комплекс і спрямування на розробку туристичного продукту;
- визначення актуальної тематики, розробка і проведення семінарів-тренінгів з перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників туристичної сфери та супроводу (екскурсоводів);

- розробка і впровадження креативної маркетингової стратегії розвитку (покращення інформаційного забезпечення туристичної галузі), промоція туристично-рекреаційних можливостей району в області, Україні та за кордоном;
- визначення найбільш прийнятних форм партнерства та кооперації між об'єктами туристичної інфраструктури, владою, комунальними підприємствами та місцевою громадою.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про туризм” від 15 вересня 1995р. № 324/95 ВР (Відомості Верховної ради , 1995, № 31, с. 241)
2. Про внесення змін до Закону „про туризм” від 18.11.2003р., № 1282-4
3. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. Під загальною редакцією професора В.К.Федорченка. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640с.
4. Постанова Кабінету Міністрів від 21 липня 2006р. № 1001 „Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015р.”
5. Бобкова А.Г. „Проблеми та шляхи вдосконалення правового регулювання господарської діяльності в сфері рекреації” // Держава і право: юридичні і політичні науки. – 2001р. № 11 ст.329-332